

РЕГІОНАЛЬНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Черговий етап децентралізації в Україні пов'язаний з необхідністю подолання ряду викликів, зокрема у сфері освітньої політики. Зрозуміло, що реформа територіальної організації влади та місцевого самоврядування потребує перегляду та оновлення механізмів реалізації освітньої політики на регіональному рівні. При цьому децентралізація влади та ресурсів разом із необхідністю використання потенціалу громад для самоврядного розвитку, а також зазначені умови для зміни розподілу повноважень свідчать про модифікацію самої регіональної політики, яка поступового стає політикою регіонального розвитку з іншими суб'єктами реалізації, підходами до формування та принципами втілення.

Розвиток територіальних громад неможливо уявити без освітньої складової, тому в контексті модернізації освітньої сфери за умов децентралізації, важливо звернути увагу на підвищення якості освітніх послуг, ефективність фінансування освітньої галузі, залучення громадськості до управління освітніми закладами тощо. Беручи до уваги міжнародну практику управління та фінансування освітньої сфери, доречно виокремити наступні їх особливості:

- розподіл повноважень між рівнями управління в системі освіти в країнах з високим соціально-економічним розвитком характеризується більшим рівнем децентралізації управління освітою, ніж у країнах, що розвиваються;

- у країнах з вищим рівнем соціально-економічного розвитку відбувається зміна пріоритетів у фінансуванні від збільшення державних видатків у освітню сферу до раціоналізації їх використання [6].

Зміни у сфері освіти за умов децентралізації, реалізуються через передачу повноважень. При цьому такі повноваження дозволять зробити ефективну освітню політику, якщо будуть базувались на принципах ефективності, доступності та якості надання освітніх послуг. Але тут варто пам'ятати, що регіональна освітня політика — це не лише права, але й відповідальність усіх учасників, тобто і керівництва місцевої влади, і школи, і вчителя.

Основою освітньої реформи все ж є середня освіта. Тож, якщо ми говоримо про середню освіту, то тут доречно згадати роботи про управління освітою в контексті її децентралізації Гербста М. та Герчинського Я. [2]. Вони виокремлювали три теоретичні моделі, які вирізняються за обсягами переданих державною владою частини своїх повноважень на рівень місцевих органів самоуправління та школам — це деконцентрація, децентралізація, делегування повноважень школам. Проте, як правило, у чистому вигляді такі моделі не реалізовані, а є комбінація їхніх компонент. Так, за децентралізованої моделі управління освітою передбачається, що місцева влада має привілеї, домінуючу позицію у визначенні освітньої політики, тоді школи мають значну автономію (рис. 1).

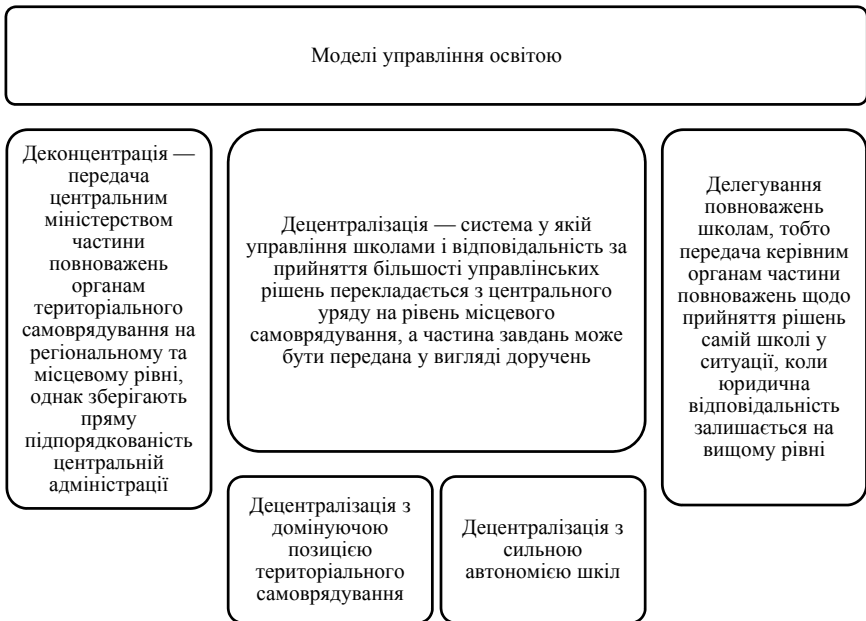

Рисунок 1. Моделі управління освітою за умови децентралізації влади

При децентралізації із збереженням сильної автономії шкіл важливо надати школам статус юридичної особи з широкими повноваженням керівництва шкіл. Як зазначають науковці, да високої автономії шкіл інструментом фінансування можуть стати освітні бони. Прикладом застосування цієї моделі є Велика Британія, Грузія, Вірменія. Зокрема, у Грузії понад 80% фінансових ресурсів передані безпосередньо школам [4].

На думку Е. Джордано ефективною формою децентралізації освіти є освітня/шкільна кластеризація (кластеризація шкіл), яку розглядають як стратегію для об'єднання обмежених ресурсів і вдосконалення доступу до ресурсів — навчальних матеріалів і шкільного обладнання [1]. Для сучасного етапу в Україні саме ця складова є найскладнішою у реалізації, оскільки громади за своїми ресурсними можливостями дуже різняться одна від одної.

Наразі місцеві органи влади стикаються з проблемами самого управління, що є наслідком інституційної слабкості управлінських структур (подекуди недостатні управлінські компетентності керівництва). Також через те, що об'єднання адміністративних одиниць реалізовується за принципом добровільності, то інколи не оцінювали, тому не врахували фінансові потужності цих нових утворень [3, 5].

Отже, децентралізація освітньої політики має ряд викликів, але їх можливо і потрібно подолати шляхом переоцінки ресурсної спроможності кожних громад та вироблення інструментів фінансової підтримки, залучення інших джерел (від бізнесу, наприклад), а також навчання управлінським компетентностям керівників не тільки шкіл, але й органів місцевої влади, інших структур, що опікуються питаннями освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Giordano, E. A. Schoolclustersandteacherresourcecentres. 2008. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/00159/159776e.pdf>
2. Гербст М., Герчинський Я. Децентралізація освіти у Польщі: досвід 25 років. URL: <http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/Decentralizaciya-osvittii-u-Pol==schi-2.pdf>
3. Гижко А. П. Освітня децентралізація в Україні на прикладі кейсу Вінницької області. *Політичне життя*. № 2. (2021). URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/10477>
4. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / [Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. — Київ : НІСД, 2020. — 153 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/decentralizatsiya-i-formuvannya-polityky-regionalnogo-rozvytku-v-ukraini_0.pdf
5. Мелешко В. В. Проблеми управління опорними закладами загальної середньої освіти в умовах децентралізації. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/711329/1/6.pdf>
6. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З.

УДК 33.354:336

Коханський Б.С.

магістр, Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

СУВЕРЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНІ ФОНДИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ

Суверенні інвестиційні фонди, також відомі як фонди суверенного добробуту — це державні інвестиційні фонди, що засновані на публічних фінансах, часто отриманих із надлишкових резервів країни.

Станом на 2022 рік у світі діє 161 суверенний інвестиційний фонд (надалі — СІФ), що свідчить про те, що багато держав визнали важливість цього інструменту і наразі користуються ним.[1, с 48].

Перший державний СІФ — Kuwait Investment Authority — було засновано у 1954 році. На даний момент в управлінні цього фонду знаходяться активи вартістю 693 млрд. доларів США [1, с 48]. На сьогодні найбільшим СІФ є Norges Bank Investment Authority (NBIM). Його було засновано в 1997 році як фонд для накопичення коштів для майбутніх поколінь громадян Норвегії. І з кожним роком загальна вартість активів під управлінням NBIM зростає: в 2002 році вона становила 88 млрд. дол США, у 2012 р. — 686 млрд. дол США, у 2022 р. — 1 332 млрд. дол США [2].

Досвід функціонування СІФ довів, що вони є ефективним інструментом примноження бюджетних коштів і хеджування економічних ризиків, зокрема завдяки інвестуванню коштів в ті галузі економіки, частка яких доволі незначна в економіці держави-засновниці фонду. Країни, основу економіки яких складає видобуток природних ресурсів, можуть хеджувати ризики на випадок зниження світових цін на їх експортні ресурси і покривати економічні та податкові втрати від цього.

Також СІФ є корисним інструментом під час кризових ситуацій і станів, зокрема війн. Під час війни у Перській затоці Кувейтський СІФ KIA, управляючи валютними резервами Кувейту та коштами фонду, забезпечив належне фінансування військових потреб країни.